

13 Pravna ureditev visokošolskih zavodov v Sloveniji v primerjavi z EU

Bojan Tičar

Uvod

Sloenci imamo relativno mlado tradicijo na nacionalnem področju univerzitetnega izobraževanja. Svojo prvo univerzo, Univerzo v Ljubljani, smo dobili leta 1919 v času Kraljevine SHS. Slabega pol stoletja za tem, leta 1961, v času SFRJ, smo dobili drugo univerzo, in to Univerzo v Mariboru. Zadnja slovenska, nacionalna, državna univerza je bila ustanovljena leta 2003, v času samostojne Republike Slovenije. To je Univerza na Primorskem. Trem državnim univerzam se je pridružila Politehnika Nova Gorica, ustanovljena 1995 in leta 2006 preoblikovana in preimenovala v nedržavno Univerzo v Novi Gorici.

Ob ustanavljanju novih nacionalnih univerz in drugih – predvsem zasebnih – visokošolskih zavodov se je slovensko visokošolsko polje ponovno definiralo in vzpostavilo. Zakonodaja je skušala slediti in uravnati področje v skladu s smernicami EU. Ta proces, pet let od vstopa RS v EU, pomeni pomemben prehod za slovenske visokošolske zavode, saj vstopajo v evropski visokošolski prostor.

V tem poglavju, skozi posnetek stanja slovenske visokošolske zakonodaje in statotov posameznih univerz ter primerjav z organizacijo drugih uspešnih univerz v Evropski uniji, preverjamo hipotezo, da je pravna ureditev visokošolskega šolstva v Republiki Sloveniji primerljiva in usklajena s pravno ureditvijo visokošolskih institucij v državah članicah EU, kvantitativno pa obstoječi slovenski visokošolski sistem delujočih visokošolskih organizacij zadošča nacionalnim potrebam po visokošolskem izobraževanju v Sloveniji. Pri analizi je uporabljena:

- deskriptivna analiza sedaj veljavne zakonske in podzakonske ureditve (*de lege lata*) s poudarkom na zakonski ureditvi Zakona o visokem šolstvu (v nadaljevanju ZVis), je v materialno-pravnem smislu in pri nekaterih postopkovnih ureditvah tudi v formalno-pravnem smislu *lex specialis*. Pri tem seveda velja pravilo,

da kot posebni predpis prevlada nad ureditvijo splošnih materialnih in formalnih predpisov, ki so v primerjavi z ZViS le subsidiarna zakonodaja (*Lex specialis derogat legi generali*) in

- primerjalna (komparativna) analiza. Pri komparativnem delu so bile v primerjavo zajete univerze v EU, pretežno tiste, ki so med prvimi stotimi na lestvici »Top Universities«.¹

De lege lata deskriptivna in kvalitativna analiza ureditve organizacije in upravljanja visokošolskih zavodov v RS

Zakon o visokem šolstvu (ZViS) je bil kot posebne predpis, ki ureja področje delovanja univerz in visokošolskih zavodov, sprejet leta 1993. Od takrat je doživel 16 sprememb.

Poleg navedenih, že uveljavljenih novel in sprememb ZviS (zadnja leta 2009), je Vlada RS dne 28. 10. 2009 sprejela predlog za še eno novelo zakona, s katero se ustanavlja Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu. Agencija bo med drugim skrbela za višjo kakovost v visokem šolstvu in višjem strokovnem izobraževanju, določala postopke in merila za zunanje evalvacije in akreditacije, določala standarde za izvolitev v nazive visokošolskih učiteljev. Ustanovitev posebne javne agencije predstavlja novi nomotehnični pristop zakonodajalca, ki področje visokega šolstva daje v pristojnost relativno avtonomni osebi javnega prava. Ta bo poleg servisne in pospeševalne funkcije opravljala predvsem vlogo regulatorja visokošolskega področja. Posebna javna agencija bo na podlagi novih, zakonsko opredeljenih javnih pooblastil, bdela in skrbela nad t. i. trgom visokošolskih storitev in pri tem skrbela za enako dostopnost javne službe visokošolskega izobraževanja in raziskovanja vsem zainteresiranim uporabnikom. Poleg tega bo pristojna za spremljanje zakonskih pogojev in sankcioniranje odstopanj pri izvajanju visokošolskih storitev. Agencija bo tudi preverjala kakovost izvajanja akreditiranih programov ter podeljevala in odvzemala podeljne akreditacije, v kolikor se programi ne bodo izvajali skladno z ZViS in s podzakonskimi predpisi.²

Poleg zakona so v okviru ustavno predpisane avtonomije državnih univerz, za pravni status univerz pomembni tudi njihovi statuti. Sta-

1. [Http://topuniversities.com/university-rankings/world-university-rakings/2009/results](http://topuniversities.com/university-rankings/world-university-rakings/2009/results).

2. Glej <http://www.mvzt.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/94/6364/5fdo8418b3>.

tuti treh javnih univerz so podobno oblikovani. Na začetku so splošne določbe, kjer so navedeni ustanovitelji, sedež univerze in zaščitni znak univerze. Sledijo splošne odločbe, ki poudarjajo avtonomijo univerze (ne posameznih članic), sledi opredeljevanje poslanstva univerze ter naštevane članic univerze s sedeži. Poglavja, odstavki in člani si v statutih univerz, ki opredeljujejo vse naštetu, ne sledijo enako. Tako sta si morda v tem oziru bolj podobna statuta Univerze na Primorskem in Univerze v Mariboru, a je idejna struktura in slednje tematskih sklopov med statuti zelo podobna.

Statut Univerze v Ljubljani po opredelitvi članic univerz nadaljuje s pravno sposobnostjo univerze in njenih članic ter upravljanjem, kjer našteje vse organe univerze. To, da so članice za dejavnosti izven nacionalnega programa, po statutu pravne osebe, je posebnost Univerze v Ljubljani. Kot take, so poleg univerze, tudi sodno registrirane in poslujejo v statusnih oblikah javnih zavodov.

Statut Univerze na Primorskem in statut Univerze v Mariboru opredeljujeta članice univerze kot organizacijske enote brez posebne pravne subjektivitete. Članice tudi niso vpisane v sodni register. Pravni subjekt je univerza – javni zavod – članice so organizacijske enote brez lastne subjektivitete.

Obe navedeni univerzi imata v četrtem poglavju regulirano izvajanje izobraževalnih, raziskovalnih in umetniških vsebin. Te vsebine statut Univerze v Ljubljani opredeljuje v sedmem poglavju.

Vse tri državne univerze s statuti določajo pogoje za študij, pogoje za prestopne, za vpis v podiplomske programe itn. Statut univerze v Mariboru in Univerze na Primorskem v petem poglavju govorita o visokošolskih in drugih delavcih (znanstveni, raziskovalnih in visokošolskih učiteljih). To je v statut Univerze v Ljubljani urejeno v osmem poglavju. Statut Univerze v Ljubljani govori o študentih, v devetem poglavju pa to urejata prej omenjena dva statuta v šestem poglavju.

Sedmo poglavje Univerze na Primorskem govori o priznanjih in nagradah univerze, to ima statut Univerze v Mariboru v osmem, statut Univerze v Ljubljani pa v enajstem poglavju. Ljubljanski statut v desetem opredeljuje ocenjevanje kakovosti.

Deveto poglavje statuta Univerze v Mariboru je namenjeno premoženjskim sredstvom univerze, prav tako isto tudi ureja statut Univerze na Primorskem. Navedena statuta v desetem poglavju govorita o splošnih aktih univerze, v enajstem pa so prehodne in končne določbe.

Statut Univerze v Ljubljani v dvanajstem poglavju opredeljuje disci-

plinsko odgovornost študentov, v trinajstem govori o upravi univerze, v štirinajstem o evidenci z osebnimi podatki, petnajsto poglavje pa je namenjeno financiranju univerze. Premoženje Univerze v Ljubljani in premoženje članic je opredeljeno v šestnajstem poglavju. Sedemnajsto poglavje ureja pravice in dolžnosti študentov. Zadnje, osemnajsto poglavje, vsebuje prehodne in končne določbe.

Notranji akti posameznih univerz so podrejeni ZViS-U in statutu. Vsi statuti so skladni s področno zakonodajo, do različnih interpretacij je prišlo glede tolmačenja absolventskega staža. Ta se po novem razlaga ekstenzivno.

V nadaljevanju bomo analizirali še veljavno pravno ureditev visokega šolstva po ZViS z vidika organizacije in upravljanja visokošolskih zavodov. Pri analizi zakona bomo s teh vidikov pregledali predmetni zakon skozi posamezna zakonska poglavja.

ZviS prvem poglavju splošnih določb (od 2. do 8. člena) opredeljuje vrste visokošolskih zavodov: ti so univerze, fakultete, umetniške akademije in visoke strokovne šole. Univerze zagotavljajo razvoj znanosti, strokovnosti in umetnosti ter prek fakultet, umetniških akademij ali visokih strokovnih šol v izobraževalnem procesu posredujejo spoznanja z več znanstvenih oziroma umetniških področij ali disciplin. Univerze lahko same neposredno organizirajo izvajanje znanstveno-raziskovalnih in študijskih interdisciplinarnih programov.

Fakultete opravljajo pretežno znanstveno-raziskovalno in izobraževalno dejavnost s področij ene ali več sorodnih oziroma med seboj povezanih znanstvenih disciplin in skrbijo za njihov razvoj. Umetniške akademije opravljajo pretežno umetniško in izobraževalno dejavnost s področij ene ali več sorodnih oziroma med seboj povezanih umetniških disciplin in skrbijo za njihov razvoj. Visoke strokovne šole opravljajo izobraževalno dejavnost s področja ene ali več sorodnih oziroma med seboj povezanih strok in skrbijo za njihov razvoj. Visoke strokovne šole lahko opravljajo tudi raziskovalno oziroma umetniško delo, če je tako določeno z ustanovitvenim aktom. Univerze so avtonomne, znanstveno-raziskovalni, umetniški in izobraževalni visokošolski zavodi s posebnim položajem.

Univerze in samostojni visokošolski zavodi, ki jih ustanovi Republika Slovenija, delujejo po načelih avtonomije, ta pa jim zagotavlja predvsem: (i) svobodo raziskovanja, umetniškega ustvarjanja in posredovanja znanja, (ii) samostojno urejanje notranje organizacije in delovanja s statutom v skladu z zakonom, (iii) sprejemanje meril za izvolitev v naziv

visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev, (iv) volitve v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev, (v) izbiro visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev za zasedbo delovnih mest, (vi) izdelavo in sprejem študijskih in znanstveno-raziskovalnih programov, določanje študijskega režima ter določanje oblik in obdobja preverjanja znanj študentov, (vii) podeljevanje strokovnih in znanstvenih naslovov v skladu z zakonom ter podeljevanje častnega doktorata in naziva zaslužni profesor, (viii) volitve, imenovanja in odpoklic organov v skladu s statuti in drugimi akti, (ix) odločanje o oblikah sodelovanja z drugimi organizacijami ter (x) upravljanje s premoženjem v skladu z namenom, za katerega je bilo pridobljeno. Visokošolski zavodi nimajo popolne avtonomije pri postavljanju pogojev v zvezi s številom prostih vpisnih mest, plačilom šolnine, bivanjem v študentskih domovih ter drugimi pravicami in dolžnostmi študentov, saj te določi visokošolski minister. Učni jezik na visokošolskih zavodih je slovenski, a ne nujno, ker ima visokošolski zavod možnost izvajati študijske programe ali njihove dele v tujem jeziku.

Drugo poglavje (od 9. do 32. člena) zakona govori o statusni opredelitvi visokošolskih zavodov, drugih zavodov – članic univerz in študentskih domov. Visokošolski zavod oziroma drugi zavod – članico univerze in študentski dom lahko ustanovijo domače in tuje fizične in pravne osebe. Posamezna univerza je pravna oseba. V okviru univerze se ustanovijo fakultete in umetniške akademije, lahko pa tudi visoke strokovne šole in drugi zavodi: vsi ti so prepoznani in zavedeni kot članice univerze, imajo pa lahko svoj žiro račun. S tem denarjem razpolagajo članice praviloma avtonomno, natančnejša določila so prepuščena pravnim aktom univerz in posameznih članic ali pa zakonu o visokem šolstvu. Univerza oziroma samostojni visokošolski zavod, ki ga je ustanovila Republika Slovenija, je lastnik premoženja, pridobljenega iz javnih in drugih virov. Fakultete in umetniške akademije, ki niso javni visokošolski zavodi in visoke strokovne šole se lahko ustanovijo kot samostojni visokošolski zavodi in imajo status pravne osebe. Samostojni visokošolski zavodi se združujejo v Skupnost samostojnih visokošolskih zavodov za obravnavanje in usklajevanje vprašanj skupnega pomena. Skupnost samostojnih visokošolskih zavodov postane reprezentativna, ko je v njej združenih najmanj 70 odstotkov vseh samostojnih visokošolskih zavodov.

V univerzo se lahko kot pridružene članice vključijo samostojni vi-

sokošolski in drugi zavodi. Visokošolski zavod se lahko ustanovi, če so: (i) opredeljena študijska področja in znanstveno raziskovalne oziroma umetniške discipline, za katere se visokošolski zavod ustanavlja; pri opredelitvi študijskih področij se uporablja mednarodna klasifikacija ISCED, pri opredelitvi znanstvenoraziskovalnih področij pa mednarodna Frascatijeva klasifikacija, (ii) zagotovljeni ustrezni prostori in oprema za izvedbo programa, (iii) zagotovljeni visokošolski učitelji, znanstveni delavci in visokošolski sodelavci, potrebni za izvedbo programa. Za ustanovitev univerze morajo biti izpolnjeni pogoji za izvajanje študijskih programov vseh treh stopenj, za samostojni visokošolski zavod – fakulteto in umetniško akademijo, najmanj za dve stopnji, za samostojni visokošolski zavod – visoko strokovno šolo, pa najmanj za prvo stopnjo. Pred sprejemom akta o ustanovitvi si mora ustanovitelj pri Nacionalni agenciji RS za kakovost v visokem šolstvu pridobiti odločbo o akreditaciji visokošolskega zavoda.

Visokošolski zavod bo moral po novi ureditvi pri Nacionalni agenciji RS za kakovost v visokem šolstvu, najmanj vsakih sedem let pridobiti odločbo o podaljšanju akreditacije visokošolskega zavoda. Šteje se, da veljavnost akreditacije poteče z zaključkom študijskega leta, v katerem se izteče obdobje podeljene akreditacije. Vlogo za podaljšanje akreditacije bo moral visokošolski zavod vložiti najmanj leto dni pred potekom obdobja veljavnosti akreditacije. Če bo visokošolski zavod vložil vlogo v roku iz prejšnjega stavka, agencija RS za kakovost v visokem šolstvu pa o njej do izteka obdobja veljavnosti akreditacije ne bo odločila, se bo štelo, da je akreditacija veljavna do dokončnosti nove odločbe o podaljšanju akreditacije (*pozitivna persumpcija*).

Akt o ustanovitvi javnega visokošolskega zavoda in drugega zavoda – članice univerze sprejme Državni zbor RS. Visokošolski zavod lahko začne opravljati dejavnost, ko se vpiše v razvid visokošolskih zavodov. Razvid vodi ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo. Visokošolski zavod se vpiše v razvid, če: (i) je ustanovljen v skladu s tem zakonom in je vpisan v sodni register, (ii) ima akreditiran študijski program, (iii) ima zagotovljene visokošolske učitelje, znanstvene delavce in visokošolske sodelavce, potrebne za izvedbo študijskega programa, (iv) ima zagotovljene ustrezne prostore in opremo in izpolnjene pogoje glede tehnične opremljenosti, varstva pri delu in druge predpisane pogoje. Visokošolski zavod, ki ga je ustanovila RS, se vpiše v razvid po uradni dolžnosti, zasebni visokošolski zavod pa na predlog ustanovitelja. V razvid visokošolskih zavodov se vpiše tudi odločitev javne agencije RS za kakovost v

visokem šolstvu glede podaljšanja akreditacije visokošolskega zavoda in študijskega programa.

Če so bile ob podaljšanju akreditacije visokošolskega zavoda ali študijskega programa ugotovljene pomanjkljivosti, ki v določenem roku niso bile odpravljene in zato visokošolskemu zavodu ali študijskemu programu akreditacija ni bila podaljšana, se začne postopek izbrisa iz razvida visokošolskih zavodov. Vsebino in obliko razvida določi minister, pristojen za visoko šolstvo.

Visokošolski zavod, ki ne izvaja študijskih programov z javno veljavnostjo, lahko začne z delom, ko v skladu s svojim statutom sprejme študijski program in izpolni pogoje glede tehnične opremljenosti, varstva pri delu in druge predpisane pogoje. Pod imenom univerza, fakulteta, umetniška akademija in visoka strokovna šola, smejo v pravnem prometu poslovati le visokošolski zavodi, ki so ustanovljeni v skladu s tem zakonom in izpolnjujejo pogoje za opravljanje visokošolske dejavnosti. Visokošolski zavodi, ki so pravne osebe, imajo statut, s katerim urejajo svojo organizacijo in delovanje.

Zvis določi organe univerze. To so rektor, senat, upravni odbor in študentski svet. Poleg tega Zvis predpisuje tudi organe članice univerz. To so dekan, senat, akademski zbor in študentski svet, pa tudi organe drugega zavoda in organe visokošolskega zavoda, ki ni članica univerze (dekan, senat, akademski zbor, upravni odbor in študentski svet).

Zvis dopušča možnost, da ima lahko visokošolski zavod oziroma drugi zavod (članica univerze) tudi druge organe v skladu z ustanovitvenim aktom ali statutom. Senat je strokovni organ visokošolskega zavoda. Senat univerze izvolijo senati članice univerze tako, da so enakopravno zastopane vse znanstvene in umetniške discipline ter strokovna področja. Senat fakultete, umetniške akademije oziroma visoke strokovne šole sestavljajo visokošolski učitelji, če tako določa statut, pa tudi znanstveni delavci. Sestavljen mora biti tako, da so v njem enakopravno zastopane vse znanstvene in umetniške discipline ter strokovna področja visokošolskega zavoda. Število članov senata se določi s statutom. Po svoji funkciji je član senata univerze rektor, član senata članice univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda pa praviloma dekan. Po svoji funkciji so člani senata univerze tudi predstavniki študentskega sveta univerze, člani senata fakultete, umetniške akademije oziroma visoke strokovne šole, pa tudi predstavniki študentskega sveta teh visokošolskih zavodov. Zvis določa, da imajo študenti imajo v senatu najmanj petino članov. Strokovni svet je strokovni organ dru-

gega zavoda – članice univerze. Sestava je določena s statutom univerze v skladu z ustanovitvenim aktom. Akademski zbor članice univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda sestavljajo vsi visokošolski učitelji, znanstveni delavci in visokošolski sodelavci. Pri njegovem delu sodelujejo tudi predstavniki študentov tako, da je njihovo število najmanj ena petina članov akademskega zbora. Način njihovega sodelovanja se določi s statutom.

Akademski zbor tako: (i) izvoli senat, (ii) senatu predlaga kandidate za dekana, (iii) obravnava poročila o delu visokošolskega zavoda ter daje predloge in pobude senatu, (iv) opravlja druge naloge, določene s statutom. Akademski zbor izmed svojih članov izvoli predsednika, ki sklicuje in vodi seje. Zakon opredeljuje tudi število članov akademskega zbora: če ima akademski zbor, ki se oblikuje v skladu s prvim odstavkom tega člena, več kot 200 članov, se oblikuje tako, da imajo posamezne skupine sorazmerno število predstavnikov. Akademski zbor ne more imeti manj kot 100 članov.

Upravni odbor je organ upravljanja visokošolskega zavoda. Poleg nalog, določenih z zakonom, upravni odbor odloča o zadevah materialne narave in skrbi za nemoteno materialno poslovanje visokošolskega zavoda. Upravni odbor visokošolskega zavoda, ki ga je ustanovila Republika Slovenija, sestavljajo predstavniki ustanovitelja, predstavniki delavcev, ki opravljajo visokošolsko dejavnost, predstavniki študentov, predstavnik drugih delavcev in predstavniki delodajalcev. Sestava upravnega odbora zasebnega visokošolskega zavoda se določi z ustanovitvenim aktom in statutom.

Rektor, ki je na čelu posamezne univerze, vodi, predstavlja in zastopa univerzo ter opravlja naslednje naloge: (i) sklicuje in praviloma vodi seje senata univerze, (ii) usklajuje izobraževalno, znanstveno-raziskovalno oziroma umetniško in drugo delo na univerzi, (iii) skrbi in odgovarja za zakonitost dela univerze in za izvrševanje njenih obveznosti, določenih z zakonom, drugimi predpisi ter splošnimi akti univerze, (iv) s soglasjem senata sprejema merila o kakovosti univerze, študijskih programov, znanstveno-raziskovalnega, umetniškega ter strokovnega dela in je pristojen za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti (samoevalvacija univerze); (v) najmanj enkrat letno poroča senatu, upravnemu odboru in ustanovitelju o delu univerze, (vi) promovira doktorje znanosti, (vii) podeljuje nagrade univerze, (viii) opravlja druge naloge v skladu z zakonom, drugimi predpisi ter splošnimi akti univerze. Rektorja volijo vsi visokošolski učitelji, znanstveni delavci in visokošolski sodelavci, ki

so na univerzi zaposleni. Volilno pravico imajo tudi študentje, in sicer eno petino od glasov vseh visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev, ki so na univerzi zaposleni.

Dekan oziroma direktor članice univerze ima pooblastila in odgovornosti v skladu z ustanovitvenim aktom, je strokovni vodja članice univerze in opravlja naslednje naloge: (i) usklajuje izobraževalno, znanstveno-raziskovalno, umetniško in drugo delo, (ii) skrbi in odgovarja za zakonitost dela, (iii) je pristojen za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti članice univerze, študijskih programov, znanstveno-raziskovalnega, umetniškega ter strokovnega dela in pripravo letnega poročila o kakovosti (samo evalvacija članice); (iv) najmanj enkrat letno poroča o delu senatu članice in rektorju, (v) opravlja druge naloge v skladu z zakonom, drugimi predpisi ter splošnimi akti univerze. Dekana oziroma direktorja članice univerze imenuje rektor na predlog senata oziroma strokovnega sveta članice univerze. Glede na naravo dejavnosti in obseg dela visokošolskega oziroma drugega zavoda, zakon določa, da se s statutom lahko opredeli, da sta funkcija vodenja strokovnega dela in poslovodna funkcija ločeni. V tem primeru statut določi pristojnosti strokovnega vodje in pristojnosti poslovnega organa.

Zvis opredeljuje tudi Študentski svet, sestavljen iz predstavnikov študentov. Študentski svet obravnava in daje pristojnim organom mnenje o statutu visokošolskega zavoda, o vseh zadevah, ki se nanašajo na pravice in dolžnosti študentov, lahko pa tudi mnenje o kandidatih za rektorja in dekana, ter sprejema in izvaja program interesnih dejavnosti študentov visokošolskega zavoda v sodelovanju s skupnostjo študentov. Če mnenje študentov ni upoštevano, lahko Študentski svet zahteva, da pristojni organ na način in po postopku, določenem s statutom, še enkrat obravnava in odloči o posamezni zadevi. Nalog, pristojnosti, števila članov, načina izvolitve, trajanja mandata in načina odločanja organov visokošolskih zavodov in drugih zavodov – članic univerz, ne urejuje zakon. Te podrobnosti podrobneje urejajo statuti. Univerze za obravnavanje in usklajevanje vprašanj skupnega pomena oblikujejo rektorsko konferenco.

Študentski dom se lahko ustanovi v okviru univerze kot njena članica. Dejavnost študentskih domov je javna služba. Opravljajo jo lahko univerze, drugi zavodi, gospodarske družbe, samostojni podjetnik posameznik in druge pravne osebe. Pri opravljanju dejavnosti morajo zagotoviti zastopanje študentskih interesov pri upravljanju. Organa štu-

dentskega doma, članice univerze, sta direktor in študentski svet stanovalcev. Študenti, člani študentskega sveta stanovalcev, zastopajo študentske interese pri upravljanju, v skladu z zakonom, aktom o ustanovitvi in statutom.

ZviS v tretjem poglavju (od 32. do 43. člena) govori tudi o izobraževalnem, znanstveno-raziskovalnem in umetniškem delu visokošolskih zavodov in način akreditaciji teh dejavnosti. Univerza oziroma samostojni visokošolski zavod, mora študijski program akreditirati pri Nacionalni agenciji Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu, in sicer najmanj vsakih sedem let. Šteje se, da veljavnost akreditacije potече z zaključkom študijskega leta, v katerem se izteče obdobje podeljene akreditacije. Vlogo za podaljšanje akreditacije mora visokošolski zavod vložiti najmanj leto dni pred potekom obdobja veljavnosti akreditacije. Če visokošolski zavod vloži vlogo v roku iz prejšnjega stavka, Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu pa o njej do izteka obdobja veljavnosti akreditacije ne odloči, se šteje, da je akreditacija veljavna do dokončnosti nove odločbe o podaljšanju akreditacije. Študijske programe za pridobitev izobrazbe in študijske programe za izpopolnjevanje sprejme senat univerze, in sicer na predlog senata članice univerze. Za visokošolske študijske programe samostojnih visokošolskih zavodov pa senat samostojnega visokošolskega zavoda. Z akreditacijo pri Nacionalni agenciji RS za kakovost v visokem šolstvu, študijski programi postanejo javno-veljavni Visokošolski zavodi jih javno objavijo najkasneje do razpisa za vpis. Obvezne sestavine študijskih programov se spreminjajo po enakem postopku, kot se sprejemajo.

Koncesija za opravljanje javne službe v visokem šolstvu se dodeli z odločbo Vlade RS na podlagi javnega razpisa. Koncesija za opravljanje javne službe dejavnosti študentskih domov se dodeli z odločbo ministrstva, pristojnega za visoko šolstvo, na podlagi javnega razpisa. V javnem razpisu se navedejo zlasti: predmet koncesije, pogoji za opravljanje javne službe, čas, za katerega se dodeljuje koncesija, rok, do katerega se sprejemajo prijave, ter rok, v katerem bodo prijavljeni obveščeni o izbiri. Razmerja med koncedentom in koncesionarjem se uredijo s pogodbo o koncesiji, ki se sklene v pisni obliki. S pogodbo se uredijo zlasti: (i) obseg izvajanja javne službe, (ii) začetek izvajanja javne službe, (iii) rok za odpoved koncesije, ki ne sme biti krajši od roka, potrebnega za dokončanje študija, podaljšanega za dve leti, (iv) sredstva, ki jih za opravljanje javne službe zagotavlja koncedent, (v) upravljanje in razpolaganje s premoženjem, pridobljenim iz javnih sredstev.

V osmem poglavju (od 72. člena in do 79. člena) ZVIs opredeljuje financiranje visokošolskih zavodov in pravi, da se finančna sredstva visokošolskih zavodov pridobivajo iz proračuna Republike Slovenije, šolnin in drugih prispevkov za študij, plačil za storitve, dotacij, dediščin in daril ter iz drugih virov. Ta sredstva se uporabljajo, tako zakon, v skladu z namenom, za katerega so bila pridobljena. Univerzam in samostojnim visokošolskim zavodom, ki jih ustanovi Republika Slovenija, se zagotavljajo sredstva za: (i) pedagoško in z njo povezano znanstvenoraziskovalno, umetniško in strokovno dejavnost ter knjižničarsko, informacijsko, organizacijsko, upravno in drugo infrastrukturno dejavnost (v nadaljnjem besedilu: študijska dejavnost), (ii) s študijem povezane interesne dejavnosti študentov, določene v letnem programu študentskega sveta univerze ali samostojnega visokošolskega zavoda in univerzitetni šport, (iii) investicije in investicijsko vzdrževanje ter (iv) razvojne in druge pomembne naloge, določene v pravilniku, ki ga sprejme minister, pristojen za visoko šolstvo. Sredstva za študijsko dejavnost se za prvo in drugo stopnjo zagotovijo v državnem proračunu kot skupna sredstva za univerzo ali samostojni visokošolski zavod ob upoštevanju študijskega področja ter števila vpisanih študentov in diplomantov rednega študija prve in druge stopnje.

ZVIs dopušča možnost, da se iz državnega proračuna sofinancira tudi študij po študijskih programih tretje stopnje. Republika Slovenija koncesioniranim samostojnim visokošolskim zavodom dodeljuje sredstva za študijsko in obštudijsko dejavnost, ti pa lahko tudi konkurirajo za javnofinančna sredstva na javnih razpisih za razvojne naloge.

Ureditev ustanavljanja, organizacije in upravljanja visokošolskih zavodov v RS, je prikazana v preglednici 13.1.

Komparativna analiza organizacije in upravljanja univerz v EU

V nadaljevanju bomo prikazali organizacijo, upravljanje in nekatere vidike financiranja primerljivih, izbranih univerz v EU. Izbrali smo reprezentativne univerze iz EU. Primerjali smo pravni status, ustanovitev, organe odločanja in položaj študentov pri upravljanju univerz.

Starejše evropske univerze so nastale tudi že pred petsto leti. Zaradi svoje dolgoletne tradicije imajo pomemben izobraževalni in akademski vpliv na evropsko in svetovno visokošolsko področje. Težko bi bilo z brez dvoma trditi, da nastanek pred petstotimi leti avtomatično pomeni tudi akademsko odličnost v svetovnem merilu. Svetovno prepoznavne so tudi novejšje univerze.

PREGLEDNICA 13.1 Pregled javnih in izbranih zasebnih visokošolskih zavodov v RS z vidika pravnega statusa, ustanoviteljstva, upravljanja (organov) in vloge študentov

Status	Ustanovitelj	Organi	Vloga študentov
<i>Univerza v Ljubljani</i>			
državna/ javna	država (Kraljevina Jugoslavija) 1919	rektor, senat, upravni odbor, študentski svet	imajo študentski svet, predstavnika študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>Univerza v Mariboru</i>			
državna/ javna	država (SFRJ) 1961	rektor, senat, upravni odbor, študentski svet	imajo študentski svet, predstavnika študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>Univerza na Primorskem</i>			
državna/ javna	država (RS) 2003	rektor, senat, upravni odbor, študentski svet	imajo študentski svet, predstavnika študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>Univerza v Novi Gorici</i>			
Nedržavna	institut Jožef Štefan in tri občine 1995	predsednik, senat, upravni odbor, med- narodni svet, pred- stojnik in študentski svet	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu

Nadaljevanje na naslednji strani

Primer. Odlična in svetovno prepoznavna je npr. Fraie Universität Berlin, ki je nastala na podlagi iniciative študentov takoj po končani drugi svetovni vojni leta 1945. Študentje so želeli večjo avtonomijo, predvsem pa demokratičnost pri samem študiju v vzhodnem delu Berlina. Pri tem sta jih odločilno podprla zahodni del Nemčije in Združene države Amerike, in pripomogla k ustanovitvi univerze leta 1948.³

Upravljanje univerz je v EU podobno kot v RS. Fizična oseba, zakoniti zastopnik, ki predstavlja in vodi univerzo, je rektor ali predsednik univerze. Včasih je to prorektor (ang. *Vice Chancellor*). Univerze v EU

3. [Http://www.fu-berlin.de/en/einrichtungen/gremien/senat/index.html](http://www.fu-berlin.de/en/einrichtungen/gremien/senat/index.html).

PREGLEDNICA 13.1 *Nadaljevanje s prejšnje strani*

Status	Ustanovitelj	Organi	Vloga študentov
<i>Fakulteta za informacijske študije v Novem Mestu</i>			
javna	država (RS) 2008	dekan, senat, akademski zbor, upravni odbor in študentski svet	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu
<i>Fakulteta za državne in evropske podiplomske študije Brdo pri Kranju</i>			
zasebna	zasebnika, 2000 (Zavod za pravno svetovanje in Inštitut za ustavno ureditev in človekove pravice)	dekan, senat, akademski zbor, upravni odbor in študentski svet	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu
<i>Fakulteta za uporabne družboslovne študije v Novi Gorici</i>			
zasebna	zasebniki 2006 in inštitut za interdisciplinarna in aplikativna raziskovanja	dekan, senat, akademski zbor, upravni odbor in študentski svet	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu
<i>Evropska pravna fakulteta v Novi Gorici</i>			
zasebna	zasebniki 2005 (inštitut za človekove pravice, svetovanje in izobraževanje ter inštitut za mednarodno pravo)	dekan, senat, akademski zbor, upravni odbor in študentski svet	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu
<i>EMUNI – Evrosredozemska univerza</i>			
mednar./ zasebna	domače in tuje univerze, 2008	predsednik, senat, upravni odbor, generalna skuščina, študentski svet	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu

imajo tudi kolektive strokovne in poslovne organe. Kako je to urejeno na posameznih univerzah, prikazujemo v nadaljevanju in na posameznih primerih med besedilom prispevka.

Organizacijo in upravljanje ureja vsaka univerza posebej glede na zgodovinsko tradicijo in prilagajanje aktualnim družbenim potrebam. Tako, na primer, bi s težka prepisali kakršno koli lastnost glede na datum nastanka ali kraj ustanovitve univerze. V ta namen imajo univerze v EU v kolektivnih organih odločanja in nadzora (senat, izvršni odbor, upravni odbor, nadzorni svet ipd) tudi predstavnike študentov. Predstavnike študentov ponekod izvoli študentski svet ali študentski senat, ponekod pa so mesta v kolektivnih organih univerz avtomatično ve-

zana na predstavniške funkcije študentov v njihovem predstavniskem telesu. Vsaka univerza ima poseben odbor, komisijo ali pa pododbor namenjen samo-ocenjevanju kakovosti študija in za disciplinske prekrške tako zaposlenih, kot tudi študentov.

Posebno vlogo na tujih univerzah igrajo odbori in komiteji. Ponekod so to samostojna svetovalna telesa neposredno odgovorna rektorju, ki skrbijo za finančno plat.

Primer. Na primer na University of Cambridge imajo posebni odbor zadolžen za poslovnost (ang.: *Conduct of Business*). Cambridge je t. i. univerza kolidžev (ang.: *Collegiate University*). To pomeni, da jo sestavljajo relativno avtonomni (ang.: *self governing*) kolidži (ang. *colleges*), od katerih je vsak zase pravna oseba s svojim premoženjem in prihodki. Ta univerza letos praznuje 800 obletnico obstoja (ustanovljena je bila leta 1209) ima zelo skopo centralno administracijo z nekaj centralnimi organi univerze, katere predstavnike volijo zaposleni na fakultetah in kolidžih. Imajo rektorja (ang.: *Chancellor of the University*), prorektorja in podprorektorje. Rektor, ki je iz plemiških vrst, je na čelu senata (ang.: *Regent House*) in je bolj reprezentativna funkcija na univerzi.

Svet (ang.: *University's Council*) je regulatorni in hkrati izvršilni organ univerze. Ima vsa administrativna pooblastila, da določa politiko univerze in da ravna v skladu z določenimi politikami univerze. Svet se ukvarja neposredno z odnosom med univerzo in kolidži, vodi pogajanja z zunanjimi partnerji. (Pogajanja o izobraževalnih in raziskovalnih programih opravlja splošni odbor imenovan ang.: *General Board*.) Svet imenuje notranje in zunanje člane komitejev, prav tako tudi člane komiteja za študentska vprašanja. Vodi ga prorektor, ki je zastopnik univerze in ki tudi vodi senat in 19 voljenih članov. Svet ima dva zunanja člana, ki ne smeta biti zaposlena na univerzi (ang.: *Grace of the Regent House*). Svet imenuje člane v nadzorno/raziskovalni svet (ang.: *Board of Scrutiny*).

Strokovno-protokolarna organa univerze sta senat in *Regent House*. Senat sestavljajo člani z izobrazbo, ki ne more biti nižja od najmanj magisterija. Senat deluje na univerzi od leta 1926 in imenuje rektorja in »visokega stewarda« (ang.: *High Steward* ali *Lord High Steward*), imenovanega tudi komisar univerze. To je eden izmed najpomembnejših uradnikov na univerzah Cambridge in Oxford, izvorno na mestu prorektorja, v sodobnem času pa je proto-

kolarni uradnik, ki skrbi za skladnost pravnih predpisov znotraj univerze.⁴ Člani senata veljajo za ugledne osebnosti in uživajo nekatere posebne ugodnosti univerze.

Regent House je vzporedno s senatom upravno-strokovni organ univerze, ki ga sestavljajo najuglednejši predstavniki kolidžev, rektor in »visoki steward«. Predstavnik javnosti v tem organu se imnujeta proktorja (ang. Proctors) in ju izvoli za eno leto.

Vse univerze imajo zakonite zastopnike. Ti so direktorji, predsedniki in rektorji. Ponekod je funkcija rektorja (ang.: *chancellor*) zgolj častne narave.

Primer. Na University of Edinburgh ima ta naslov po tradiciji lahko le član kraljeve družine. Funkcijo rektorja, kot jo poznajo drugod, pa tam opravlja izvoljeni prorektor. Spet drugod, na primer na University of Glasgow, je z rektorjem (ang.: *rector*) imenovan študentski predstavnik, vlogo zastopnika pa opravlja t. i. kancler (ang.: *chancellor*), ki zastopa, predstavlja in vodi univerzo.

University of Edinburgh ima *University Court* – to je upravni organ in ima pravico ter dolžnost, da pravno predstavlja Univerzo. Akademski senat sestavljajo ugledni starejši profesorji univerze, sestanejo se trikrat letno, druge posle pa opravljajo kar po elektronski pošti. Nadzoruje poučevanje in disciplino na univerzi (notranji nadzor). Generalni svet svetuje Courtu in izbere rektorja. Različni odbori univerze pomagajo oblikovati in izvajati dejavnosti univerze.

Javne univerze v Zvezni Republiki Nemčiji in v Avstriji se podobno kot v RS ustanavljajo za to, da opravljajo javno službo univerzitenega izobraževanja in raziskovanja. Ustanovljene so v statusnih oblikah javnih zavodov (nem: *oeffentlichrechtliche Anstalten*). Zavodi so lahko ustanovljeni kot samostojni ali nesamostojni zavodi (nem.: *unselbstaendige Anstalten*), pri čemer so samostojni zavodi pravne osebe javnega prava, medtem ko nesamostojni zavodi lastne pravne osebnosti nimajo. Univerze so samostojni zavodi. Namesto enotnega zakona o javnih zavodih, kot je to v RS, so v Nemčiji in Avstriji univerze v obeh urejene s posebnimi zakoni (lat.: *lex specialis*). V federativni ureditvi so za področje visokega šolstva in univerz pristojne tudi dežele (pokrajine, regije).

4. [Http://www.admin.ox.ac.uk/statutes/785-121.shtml](http://www.admin.ox.ac.uk/statutes/785-121.shtml).

Primer. V Nemčiji vsebujejo področni zakoni posebne določbe (npr. Hochschulgesetz iz leta) ali specialni zakoni, ki urejajo posamezni zavod (npr.: Gesetz zur Neuordnung der Universitätsklinik in Schleswig-Holstein iz leta 1998). Upravljanje je v nemških visokošolskih zavodih urejeno različno. Univerza ima na primer podobne organe kot naše univerze (npr.: *Universitätsrat, Rektor, Senat, Dekan, Fakultätsversammlung*), drugi zavodi pa imajo navadno enako kot gospodarske družbe upravo in nadzorni svet (*Vorstand, Aufsichtsrat*).

Kakšna je ureditev ustanavljanja, organizacije in upravljanja visokošolskih zavodov v EU, je prikazano v preglednici 13.2.

Sklepni razmislek

V prispevku smo skozi posnetek stanja slovenske visokošolske zakonodaje, analizo javnih slovenskih univerz ter primerjave z organizacijo drugih uspešnih univerz v EU, potrdili tezo, da je pravna ureditev visokošolskega šolstva v RS primerljiva in usklajena s pravno ureditvijo visokošolskih institucij v državah članicah EU. Na nivoju EU sicer ne obstaja fr.: *aquis communautaire*, ki bi prisilno (lat.: *ius cogens – kogentno*) urejal področje visokega šolstva v EU. Za enkrat je to v pristojnosti članic EU. Kolikor se le-te po obliki državne ureditve federalne, običajno prepuščajo urejanje visokega šolstva nižjim ravnam lokalne samouprave (regijam, pokrajinam, deželam).

Slovenska področna visokošolska zakonodaja daje možnosti in usmerja slovenske nacionalne univerze, da so konkurenčne drugim visokošolskim institucijam v EU. Slovenske univerze so mlade v primerjavi z uveljavljenimi univerzami v EU. Največja je Univerza v Ljubljani, ki se je uvrstila med petsto najboljših na svetu na šanghajski lestvici. Je tudi naša najstarejša in največja univerza, ima 70.000 študentov in pomeni pravo univerzitetno središče za naše glavno mesto.

Slovenski prostor ima glede na število prebivalcev dovolj nacionalnih univerz, večje število nacionalnih univerz bi lahko pomenilo potencialno razvrednotenje znanja. Slovenija nima neomejenega števila študentov, niti vrhunskih habilitiranih profesorjev, ki bi lahko predavali na vseh novih fakultetah, pa naj bo to na zasebnih ali javnih/državnih univerzah in drugih visokošolskih zavodih. So pa odprte možnosti, da najdejo v Sloveniji svoj sedež ugledne tuje univerze ali zveze univerz, kjer bi slovenski profesorji skupaj s tujim ponujali znanje tako slovenskim,

PREGLEDNICA 13.2 Pregled izbranih javnih in zasebnih univerz v EU z vidika pravnega statusa, ustanoviteljstva, upravljanja (organov) in vloge študentov

Status	Ustanovitelj	Organi	Vloga študentov
<i>University of Cambridge</i>			
javna	država 1209	rektor, prorektor, podprorektor, senat, svet, komiteji, sindikati, odbori, the regent house, poseben odbor za posle (conduct of business)	imajo svet, v senatu imajo svoje predstavnike
<i>King's College of London</i>			
javna	država, kralj Jurij IV in vojvoda Wellingtonski 1829	rektor, upravni odbor, akademski zbor	imajo svoj svet, statut določa upravnemu odboru, da imajo možnost študenti podajati svoje mnenje in pritožbe
<i>University of Oxford</i>			
javna	država 1096–1167	rektor, svet univerze, akademski zbor, rektor, prorektor, podprorektor, senat, svet, komiteji	imajo svoj svet, statut določa upravnemu odboru, da imajo možnost študenti podajati svoje mnenje in pritožbe
<i>University of Edinburgh</i>			
javna	javna 1582	the university court (senat), akademski senat, različni odbori	imajo svoj svet, statut določa upravnemu odboru, da imajo možnost študenti podajati svoje mnenje in pritožbe preko svojih zastopnikov v senatu
<i>University of Bristol</i>			
javna	1876 Benjamin Jowett	rektor, podrektor, prorektorji, council (sodišče), senat, svet (council), odbori, convocations	imajo svoj svet in predstavnike v senatu

Nadaljevanje na naslednji strani

kot tujim študentom. Pri tem bi bilo dobro čim prej, vsaj na podiplomski stopnji študija, bolj odpreti vrata za vpis tujim dobrim študentom in tudi tako dvigniti raven in vrednost znanja. Ta sistem imajo vse velike mednarodno priznane univerze.

Organizacija in upravljanje obstoječih slovenskih univerz sta primerljiva s primerljivimi univerzami v EU. Manjka pa mogoče malo več go-

PREGLEDNICA 13.2 *Nadaljevanje s prejšnje strani*

Status	Ustanovitelj	Organi	Vloga študentov
<i>Ecole Polytechnique</i>			
javna	Lazare Carnot and Gaspard Monge 1794	predsednik, podpredsednik, direktor za vpisne pogoje, generalni sekretariat, direktor razvoja (leadership training director), podpredsednik za akademske zadeve, podpredsednik za raziskave, podpredsednik za zunanje zadeve, sistemski direktor	na angleških dostopnih straneh ni podatka
<i>Trinity College Dublin</i>			
javna	škof Thomas Brownell 1823	predsednik, upravni odbor	
<i>University of Copenhagen</i>			
javna	država, kralj Kristjan I 1479	rektor, uprava univerze, direktor univerze	*
<i>Tehniška Univerza v Münchnu</i>			
javna	Država, kralj Ludvik II 1868	rektor, prorektorji, upravni odbor, rektorji, kuratirium (svetovalni odbor)	imajo študentski svet, predstavnika študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>Heidelberg University</i>			
javna	1385 papež Urban VI	rektor, senat, universität-srat	imajo študentski svet, predstavnika študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>University Leiden</i>			
javna	1575 Viljem Oranski	rektor, upravni odbor, senat	imajo svoj svet, podajajo mnenja na senat
<i>Aarhus University</i>			
javna	država 1928	rektor, svet univerze, administrativna podpora in tte (tehnološki podpora)	imajo svet, v senatu imajo svoje predstavnike

Nadaljevanje na naslednji strani

spodarske pobude in oblikovanja delujočih univerzitetnih inkubatorjev, preko katerih univerze najdejo pot za pretok znanja in uspešno ter učinkovito sodelovanje z gospodarstvom. Statusno pravno, imajo vse tri dr-

PREGLEDNICA 13.2 *Nadaljevanje s prejšnje strani*

Status	Ustanovitelj	Organi	Vloga študentov
<i>Katoliška univerza Lueven</i>			
katoliška	papež Martin V 1425	rektor, ni natančnejših organizacijskih podrobnosti dostopnih v angleškem jeziku	*
<i>Lund</i>			
javna	država 1666	rektor, senat, odbori... imajo podobno kot nacionalno agencijo za zagotavljanje kakovosti	imajo študentski svet, predstavnika študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>Utrecht University</i>			
javna	mestni svet uradno preimenoval v univerzo 1636	predsednik, svet univerze, izvršno telo, nadziralno telo, reprezentativno telo, svetovalni komiteji,	imajo študentski svet, predstavnike študentov v svetu
<i>Uppsala University</i>			
javna	nadžkof Jakob Ulvsson 1477	rektor, univerzitetni svet, senat, odbori, notranje nadziralno telo,	imajo študentski svet, predstavnike študentov v univerzitetnem svetu, kjer podajajo svoja stališča
<i>University of Glasgow</i>			
javna	na pobudo kralja Janeza 1451	rektor, senat, univerzitetni svet, študentski rektor	imajo študentski svet, predstavnika študentov v univerzitetnem svetu, kjer podajajo svoja stališča
<i>Univeza Sheffield</i>			
javna	država, 1905	rektor, svet, senat, univerzitetna uprava	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>Tehniška univerza Delft</i>			
javna	država, kralj Viljem II 1842	rektor, izvršni odbor, nadzorni odbor, svet delavce, svet študentov	majo študentski svet, predstavnike študentov v izvršnem odboru, kjer podajajo svoja stališča

Nadaljevanje na naslednji strani

žavne univerze že v korporacijskem upravljanju pravne osebe, ustanovljene za ta namen. Kakšni bodo ekonomski rezultati teh »inkubatorjev«, pa bo pokazala prihodnost.

PREGLEDNICA 13.2 *Nadaljevanje s prejšnje strani*

Status	Ustanovitelj	Organi	Vloga študentov
<i>Univerza Leeds</i>			
javna	državna, kralj Edvard VII 1904	rektor, svet, senat, odbori,	imajo študentski svet, predstavnike študentov v senatu, kjer podajajo svoja stališča
<i>University College Dublin</i>			
zasebna	kardinal Cul-len 1854	predsednik	*
<i>Freie Universität Berlin</i>			
javna	1948 predvsem na podlagi iniciative študentov	rektor, senat, upravni odbor (kuratorium), razne komisije, sveti	imajo študentski svet, predstavnika študentov v univerzitetnem svetu, kjer tudi podajajo svoja stališča, imajo moč odločanja

*Ni podatkov.

Literatura

Zakon o visokem šolstvu (ZVIS). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 67/1993, 39/1995 Odl. US: U-I-22/94-15, 18/1998 Odl. US: U-I-34/98, 35/1998 Odl. US: U-I-243/95-13, 99/1999, 64/2001, 100/2003, 134/2003-UPB1, 63/2004, 100/2004-UPB2, 94/2006, 119/2006-UPB3, 59/2007-Zštip (63/2007 popr.), 15/2008 Odl. US: U-I-370/06-20, 64/2008.